

Становище на Сдружение „Български атомен форум“ по Проект на Стратегия за устойчиво енергийно развитие представен от Министерство на енергетиката на 17.11.2023 г.

1. БУЛАТОМ приветства разработката на проекта за дългосрочна енергийна стратегия на страната и подобаващото отчитане на значението на ядрената енергетика за реализацията на една такава стратегия.

През последните години БУЛАТОМ публикува редица документи целящи подпомагане на отговорните институции във формиране на такава дългосрочна стратегия и с удовлетворение констатира цялостното съвпадение на посланията и на вниманието отделено на устойчивото развитие на ядрената енергетика в България независимо, че такава цел (дългосрочно и устойчиво развитие на ядрената енергетика като ключов елемент на енергийния микс) не е демонстрирана в явен вид в проекта за стратегия.

Проектът на стратегията включва редица мерки за развитие на ядрения сектор и в това отношение БУЛАТОМ поддържа отделянето на един от основаните раздели в този проект за темата на ядрената енергетика.

2. Същевременно предизвиква известно недоумение фактът, че в рамките на Цел 1 на стр. 26 е коментирано единствено предстоящото удължаване на лицензията за експлоатация на 5 блок на АЕЦ „Козлодуй“ през 2027 г. без да се уточнява, че такава програма е необходима и за 6 блок, чиито лиценз за експлоатация изтича през 2029 г., и че такива програми следва последователно да се разработват до пълното използване на наличния ресурс и на двата блока на централата.

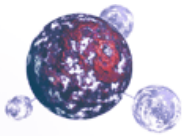
В тази връзка обръщаме внимание, че в публикуваната през 2023 г. визия на сдружението за развитие на ядрената енергетика аналогичната цел беше формулирана като *„Максимално използване на експлоатационния ресурс на блокове 5 и 6 за дългосрочната им експлоатация при стриктно спазване на всички изисквания за осигуряване на безопасността и в съответствие със съществуващия лицензионен режим“*.

3. На стр. 17 и 18 въвеждането в експлоатация на новата ядрена мощност на площадка Козлодуй 2 е представена като заместваща базовите ТЕЦ на лигнитни въглища.

Същевременно тази нова ядрена мощност на практика е заместваща за блокове 5 и 6 на АЕЦ „Козлодуй“, за които очевидно е планирано извеждане от експлоатация според сегашните оценки на остатъчния ресурс съответно 2047 и 2051 г.

В този смисъл в стратегията не става ясно кои именно базови мощности ще заменят в дългосрочен план (2050+) изведените до 2038 г. въглищни централи оценени на 3300 MW нетна мощност съгласно позицията на ЕСО от стр.21.

Обръщаме внимание, че през последните години БУЛАТОМ многократно е изявявал своята позиция, че за целта в периода до 2050 г. освен двата нови блока на площадка Козлодуй 2 е необходимо да се вземат съответните решения и осигури изграждането на не по-малко от 2000 MW допълнителни нови ядрени мощности (общо над 4000 MW), които да осигурят заместването на базови мощности както от въглищни централи, така и на блокове 5 и 6 на АЕЦ „Козлодуй“.

Това ще подпомогне изпълнението на ключовата цел в сферата на мрежовата свързаност: *„Поддържане в експлоатация на критична енергийна инфраструктура от производители с въртящи инерционни маси, използващи местни енергийни ресурси, за осигуряване на статична и динамична устойчивост на ЕЕС“* (стр. 25).

4. Съгласно графики 14 и 15 с извеждането от експлоатация на 5 блок през 2050 производството на електроенергия намалява тъй като стратегията не предвижда стъпки за изграждане на още една нова ядрена мощност, освен тази на площадката на АЕЦ „Козлодуй“. Логично е да се очаква, че след извеждането от експлоатация и на 6 блок през 2051 това намаление ще е още по-значително поставяйки под въпрос съхраняването на експортните възможности и съответно сигурността на доставките.

Предвид продължителния срок на подготовката и реализацията на един проект за изграждане на една ядрена централа с необходимата мощност от 2000-3000 MW (15+ години) и предвид реалната възможност такава мощност да е необходима в периода 2050-2055 г. е препоръчително в мерките предвидени за реализация в по-дългосрочен план до 2035 г. (стр. 21) да се предвиди не само подготовка за въвеждане на нова АЕЦ, но и вземане решение за необходимостта от изграждане на допълнителна нова ядрена мощност.

5. Стратегическата линия за развитие на ядрената енергетика определена като *„осигуряване за нови технологични решения на площадката „Белене“* в началото на т.3.2.1./ на стр. 26 не е намерила развитие в практическите дейности предвидени в средносрочен план в рамките на раздел 2 Концепция.

Същото се отнася и до посочената в цел 2 задача *„приложение на решението на НС за ефикасно използване на доставеното оборудване за АЕЦ „Белене“ чрез приложението му на друга площадка“* на стр.26.

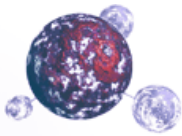
В тази връзка обръщаме внимание че освен предложението по т. 2 по-горе за допълване на предвидените мерки в дългосрочен план за периода до 2035 г. е необходимо да се предвидят и практическите задачи, които да бъдат реализирани в средносрочен план преди и до 2030 г.

По този начин ще се осигури и оползотворяване на направените до момента инвестиции на площадка „Белене“, което при всички случаи следва да намери място в една дългосрочна стратегия за развитие на енергетиката на България, каквато представлява представеният проект.

6. Предложената текуща цел *„преоценка на позицията на страната по отношение на малки модулни реактори (ММР) и създаване на специализирана група за работа по този тип проекти“* на стр.27 не е намерила приложение при подготовката на практическите дейности предвидени в средносрочен план в рамките на раздел 2 Концепция.

В тази връзка следва да се отбележи, че България вече изостава от редица европейски страни (като Румъния, Чехия, Полша, Франция, които не само са формирали своята позиция по отношение на ММР, но и имат по-малко или повече напреднали планове за реализация на такива проекти.

Следва също така да се отбележи, че до момента България няма никаква позиция, която да бъде обект на преоценка, и че създаването на работна група не може да се приеме като адекватна мярка за наваксване на изоставането предвид планове такива реактори налични за реализация към 2030 г.

Български Атомен Форум – БУЛАТОМ

България, гр. София, р-н Витоша, ул. „Вихрен“ № 10, п.к. 1618

В връзка с горното БУЛАТОМ подчертава, че нееднократно сме заявявали своята позиция за необходимостта в периода до 2030 г. да се предприемат всички необходими мерки за осигуряване на готовност за реализация на проекти за изграждане на ММР чрез осигуряване на регулаторен капацитет и друга институционална подкрепа за заинтересовани местни и чуждестранни инвеститори.

7. Прави впечатление отсъствието на мерки насочени към удовлетворяване на изискванията на директивата на ЕС за таксономията и по специално за необходимостта от наличие на действащ план за въвеждане в експлоатация до 2050 г. на съоръжение за погребване на високоактивните радиоактивни отпадъци, което е условие за издаване на всяко бъдещо разрешение от националния регулатор след 2025 г.

В тази връзка според нас е необходимо в мерките в краткосрочен план – до 2026 г. да се включи предвидената актуализация на националната стратегията за управление на ОЯГ и РАО, а в дългосрочните мерки - до 2050 г. да се предвиди изпълнението на мерките в тази стратегия.

Самото позоваване на приложимите европейски директиви и по специално на делегирания регламент (ЕС) 2022/1214 на ЕК от март 2022 г. за изменение на делегирания регламент (ЕС) 2021/2139 може да бъде допълнено към текущите цели, елементи на цел 3 на стр. 27 от проекта за стратегия.

8. На редица места в стратегията е обърнато внимание на необходимостта от развитие на наличния национален инженерен и експертен потенциал така, че да се осигури изпълнението на поставените цели.

Същевременно проектът за стратегия не включва конкретни мерки в това отношение. Коментирания по-горе предложения на БУЛАТОМ засилват още повече необходимостта от отделяне на специално внимание на такива мерки.

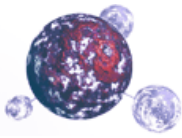
В тази връзка обръщаме внимание, че понастоящем съществува Национална стратегия за развитие на човешките ресурси в ядрената сфера за периода 2022-2032 г., която обаче е разработвана без отчитане на плановете за изграждане на нови мощности елемент на настоящия проект.

Необходимо е в настоящия проект да бъде предвидено синхронизиране на тази съществуваща стратегия с енергийната стратегия, така както това е предвидено по отношение на актуализацията на Стратегията за управление на ОЯГ и РАО.

9. Като цяло следва да се отбележи, че в проекта за стратегия не само е отделено подобаващо място на ядрената енергетика, но и косвено се потвърждава водещото място на този вид енергетика в осигуряване на необходимото електропроизводство в дългосрочна перспектива – в периода поне до 2090 г.

През последните години БУЛАТОМ няколко пъти поставя въпроса за необходимостта от разработка на единна стратегия за устойчивото развитие на ядрената енергетика в България. Според нас настоящият проект за енергийна стратегия не само обуславя необходимостта от такава стратегия, но предвид краткосрочните задачи представени пред ядрената енергетика изисква разработването на такава стратегия в ускорени срокове.

Предвид това БУЛАТОМ предлага в плановете за дейности в краткосрочен план (в периода до 2026 г.) да бъде включено разработването на Национална Стратегия за Ускорено и Устойчиво Развитие на Ядрената Енергетика в България.

Български Атомен Форум – БУЛАТОМ

България, гр. София, р-н Витоша, ул. „Вихрен“ № 10, п.к. 1618

Елементи, които да бъдат адресирани от една такава стратегия са:

- поемане на конкретен и последователен политически ангажимент за разширяване на националната ядрена програма;
- ускореното развитие на необходимите човешки ресурси, знания и компетенции;
- засилване на административния капацитет и ресурси на ядрения регулатор;
- въвеждане на ефективни икономически стимули за изпреварващо развитие на националния капацитет за осигуряване на необходимите материали, компоненти и услуги;
- засилване на международното сътрудничество и ефективно отстояване на ролята на ядрената енергетика в процеса на вземане на решения в ЕС, вкл. в инициативи, които могат да имат непряко отражение върху развитието на сектора.